

De rechtsstaat wereldwijd onder druk

Een zwaar bewapende groep buitenlandse huurlingen pleegt een geslaagde aanslag op het staatshoofd van Haïti. Een journalist wordt in een drukke straat in de omgeving van het Amsterdamse Leidseplein dwars door zijn hoofd geschoten en overlijdt een paar dagen later. Dat zijn twee van de meest recente aanslagen op de rechtsstaat.

Dit extreme geweld is geen nieuw fenomeen want in maart 2021 valt een konvooi federale politieagenten en onderzoekers van het federaal parket van Mexico in een hinderlaag van een van de best bewapende- en getrainde misdaadgroepen van het land de Jalisco New Generation Cartel: 13 doden. In mei wordt de politiechef van de staat Sinaloa in datzelfde land eveneens in een hinderlaag doodgeschoten. In Trinidad en Tobago staat er langer dan een jaar een prijs op het hoofd van politiechef Gary Griffith. Criminele organisaties hebben het op hem en zijn naaste medewerkers gemunt. De Arubaanse korpschef Vanessa Tjon-Kock heeft deze week de noodklok geluid: ongekend veel fatale schietincidenten op het eiland waarbij vooral criminele jongeren betrokken zijn.

Dit is slechts een fractie van de "golf van onveiligheid" welke de wereld in zijn greep heeft, want ook in Afrika, Azië en andere gebieden grijpen *geweld*, en *criminaliteit* om zich heen. De kwaliteit van het leven erodeert. Veilig wonen, veilig ondernemen, veilig recreatie houden, veilig bankieren, veilig naar school gaan (Nigeria), veilig werken kortom veilig leven is een uitdaging. Wereldwijd staan politiekorpsen en andere vitale overheidsdiensten onder druk aangezien de georganiseerde misdaad succesvol geïnfilteerd is binnen hun gelederen

In Suriname "verdwijnen" er wapens uit het depot van het gewezen staatshoofd. Ik heb begrepen dat vanwege de aard, het aantal en kaliber van deze wapens er gegronde reden is om te concluderen dat *"de staatsveiligheid in gevaar kan worden gebracht"*. In elk geval is de verdwijning van deze wapens een aantasting van de rechtsorde. Zeker na de gebeurtenissen in Haïti in ogenschouw te hebben genomen.

Rechtsstaat onder criminele- en terroristische druk

Er is gegronde reden om aan te nemen dat wereldwijd de rechtsstaat onder druk staat. De Telegraaf van 23 juni 2021 meldt dat Henk van Essen (Politie Nederland), Gerrit van der Burg (College van Procureurs-Generaal), Femke Halsema (Burgemeester Amsterdam) en Henk Naves (Raad voor de Rechtspraak) een "noodkreet" hebben geuit door aan te geven dat de "veiligheid gevaar loopt". *"Er is een parallele samenleving ontstaan waarin witwassen, corruptie en extreem geweld vrijwel genormaliseerd zijn. De coronapandemie heeft dit versterkt. Om de misdaad*

effectief te kunnen bestrijden en de rechtsstaat overeind te houden is zeker 1,3 miljard euro extra nodig," zeggen zij in een brief.

Er is wereldwijd sprake van toename van extreem geweld. Sylvia Walby (2012) zegt *"Violence matters, it wrecks and shortens lives, causes pain and suffering, and is often part of rapid social change. The field of violence encompasses war, terrorism, securitization, ethnic cleansing, domestic violence, violent crime and hate crime. It has increasingly become a matter for public debate and intervention by states and actors. Violence emerges repeatedly in the analysis of everyday life, momentous social change, interpersonal relations, and crime, governance and resistance and multiple varieties of modernity."*

Stabroek News (Guyana) van 6 juli 2021 citeert Alberto Brunori, Hoge Commissaris voor Centraal Amerika en het Engelse deel van het Caribisch gebied van de UNHRC United Nations Human Rights Council. *"People in the Caribbean face some of the highest levels of violence in the world. The Caribbean region is in fact particularly exposed to the presence of organized crime groups, which contributes to high violence levels."*

Emeritus hoogleraar criminologie en politiedeskundige Cyrille Fijnaut (2020) voegt naast extreem geweld een nieuwe dimensie toe aan de verzwakking van de rechtsstaat, en dus aan de slagkracht van opsporingsdiensten en justitie, en dat is de wijdverspreide corruptie. *"Het corruptieprobleem ondermijnt de integriteit, de doeltreffendheid, en daarmee de geloofwaardigheid van opsporingsdiensten en justitie. Daarnaast ondermijnt het ook het noodzakelijke onderlinge vertrouwen binnen de sleutelorganen van de rechtsstaat."*

Ook in Suriname domineert wijdverspreide corruptie het functioneren van vitale overheidsdiensten en korpsen die een deeltaak vervullen in het kader van veiligheid en openbaar bestuur. Voeg daarbij incompetentie diensthoofden en leidinggevendenden met ernstig gebrek aan cognitieve vaardigheden, criminele- of corrupte achtergrond en de verlamme werking van deze diensten is compleet, met als resultaat vrijspel voor criminele activiteiten, geweld, ernstige aantasting van de veiligheid en de rechtsstaat.

Van de "case Haïti" weten we dat de Colombiaanse huurlingen door Antonio Intriago zijn geronseld, een Venezuelaanse zakenman en directeur van CTU Security Company. Zijn bedrijf betaalde de vliegtickets voor de reis naar de Dominicaanse Republiek. Via land zijn de huurlingen doorgereisd naar buurland Haïti. Door zich tijdens de operatie als DEA agenten voor te doen is met succes verwarring gesticht binnen de presidentiële veiligheidsdienst. De rol van de presidentiële veiligheidsdienst wordt onderzocht, en de commandant is aangehouden. Het feit dat tijdens de aanslag geen enkel lid van de presidentiële veiligheidsdienst gewond of

gedood is stemt onderzoekers tot nadenken. Ik concludeer ook dat de gegevens van Haïti's border management systeem en het APIS systeem welke in het kader van het Caribbean Basin Security Initiative (CBSI) in place behoort te zijn onder auspiciën van Caricom-Impacs en het Regional Intelligence Fusion Centre (RIFC) en het Joint Regional Communications Centre (JRCC) niet functioneert. Anders was deze instroom van Columbianen opgevallen en onder vergrootglas geplaatst.

Bij de "Peter R. de Vries case" stellen wij vast dat de georganiseerde misdaad wederom met succes een aanslag heeft gepleegd op de Nederlandse rechtsstaat en daarmee een ernstige inbreuk heeft gemaakt op de rechtsorde en het veiligheidsgevoel van de Nederlandse burger. Ik concludeer dat ondanks Cyrille Fijnaut in september 2019 reeds waarschuwde dat de *"alarmbellen te laat zijn afgegaan,"* verwijzend naar de moord op advocaat Derk Wiersum, criminelen weer hebben toegeslagen. Ferdinand Grapperhaus zei in 2019: *"De georganiseerde misdaad is weer een grens overgegaan,"* en ik schreef in dat jaar in de Surinaamse nieuwssite 'Starnieuws': *"De georganiseerde misdaad is naar de next level."*

Conclusie:

Criminele organisaties gebruiken extreem geweld om hun doel te bereiken, er heerst wijdverspreide corruptie bij vitale overheidsdiensten. Dit werkt verlamdend op hun slagkracht, integriteit en vertrouwen waardoor criminelen vrijspel krijgen. Criminele organisaties hebben een pact gesloten met terreur organisaties (vide de case Haïti) en vormen een grotere dreiging voor democratie en rechtsstaat. De rechtsstaat is wereldwijd onder enorme druk. Snelle actie is vereist. De ontmanteling van EncroChat en het succes van Operation Trojan Shield zijn een stap in de goede richting.

In de Haïti case constateer ik terughoudendheid van de wereldgemeenschap. Een krachtige veroordeling in de vorm van een Resolutie van de VN Veiligheidsraad is voorsnog uitgebleven, terwijl een soevereine Staat ernstig en extreem geweld is aangedaan en haar staatshoofd is vermoord door buitenlandse huurlingen. In 2001 hebben wij terecht de aanslagen van 11 september krachtig veroordeeld middels Resolutie 1373 van de VN Veiligheidsraad. Omdat het nu om het armste land van het westelijk halfrond gaat kijkt de wereld de andere kant uit?

Advies:

Grensbewaking en grenscontrole moet effectiever en informatie uitwisseling moet doeltreffender, evenals analyse van alle personen- en goederenverkeer. Beveiliging van personen met een hoog veiligheidsrisico moet beter, misschien zelfs verplicht gesteld worden. Nederland moet haar stelsel van bewaken en beveiligen herzien en verbeteringen aanbrengen aangepast aan de huidige situatie. Dreigings- en risico analyses van risico personen moet beter,

en de mogelijkheid van verplichte beveiliging moet bekeken worden. Landen moeten de bewaking van critical infrastructure en overall monitoring van de nationale veiligheid naar een hoger niveau tillen, inclusief forse investeringen in intelligence en ICT. Digital-evidence-based policing, Intelligence-Based-Policing en FinCrime moeten ingebed worden in strategische politievoering. FinCrime analyse is noodzakelijk om dubieuze en verdachte overmakingen in kaart te brengen. Internationale samenwerking moet beter ook op kleine schaal bilateraal en regionaal bijvoorbeeld door onderling MOU's te ondertekenen. Joint operations van politiekorpsen moet gestructureerd worden. De twee sleutelwoorden zijn internationale samenwerking en fors investeren dus méér geld voor veiligheid. Inkorten op begrotingen bij veiligheid moet taboe zijn.

Politie, Openbaar Ministerie, het Bestuur, Inlichtingen – en Veiligheidsdiensten moeten nóg hechter samenwerken. Inlichtingen en Contra Inlichtingen moeten naar een hoger niveau getild worden, er moet dringend fors geïnvesteerd worden in deze sector zowel fysiek, administratief, technologisch, materieel, en operationeel. Mogelijk dat de wetgeving op dit gebied aangepast en verruimd moet worden zodat deze sector meer armslag krijgt. Suriname moet eindelijk werken aan een “Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten,” en haar Ministerie van Justitie en Politie transformeren naar een Ministerie van Justitie en Veiligheid. Deze benaming beantwoordt beter aan de eisen van de tijd en de veiligheidsrisico's.

Burgerparticipatie en dichtbij-politie moet gestimuleerd en geïnstitutionaliseerd worden. De New Yorkse politieslogan “see something, say something” moet international trendsetter worden. Sociale programma's moeten afgestemd zijn op verhoging van de kwaliteit van het leven in de (achterstands) buurten. Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) moet ingebed worden in elke wijk of regio. Rechtsstaat en Veiligheid moeten aan een duurzame inhaalslag werken.

Mark U. Karg

Adviseur Strategisch Security - Crime Management
Openbare orde & Veiligheid
